

U SPOMEN AKADEMIK GORAN FILIPI (1954. – 2021.)

Akademik Goran Filipi, znanstvenik i književnik, rođen 18. siječnja 1954., preminuo je neposredno prije svojega 67. rođendana, 8. siječnja 2021. Zadranić rođenjem, odrastao je u Izoli kao trojezični govornik, što je uvelike definiralo njegovo opredjeljenje za lingvistiku još za studija talijanskoga jezika i književnosti te engleskoga jezika i književnosti u Zadru, gdje je i diplomirao 1979. Romaniku je lingvistiku magistrirao 1985. na Interuniverzitetskome centru za poslijediplomske studije u Dubrovniku s temom o nazivlju u brodogradnji rodne mu Betine na Murteru, a doktorirao na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1991. s temom o ornitonimiji Istre pod mentorstvom akademika Vojmira Vinje.

U svakom je području svojega zanimanja akademik Goran Filipi ostavio neizbrisiv trag: nastavnom, znanstvenom, stručnom, administrativnom i javnom. Kao magistar znanosti počeo je raditi na Odsjeku za talijanistiku Filozofskoga fakulteta u Puli (tada još sastavnice Sveučilišta u Rijeci), na kojem je napredovao od asistenta do redovitoga profesora u trajnom zvanju u koje je promoviran 2005. Do umirovljenja 2019. obrazovao je generacije studenata na matičnome sveučilištu, ali i mnoge na ljubljanskome i koparskome sveučilištu (i kao gostujući profesor na više talijanskih i austrijskih sveučilišta), primarno na kolegijima iz područja leksikologije, povijesti talijanskoga jezika i dijalektologije. Mentorirao je stotine diplomskih radnji i vodio desetine magistranada i doktoranada u pisanju njihovih radova, od kojih su neki donedavno bili njegovi suradnici na projektima, suautori znanstvenih knjiga, atlasa i rječnika. U dva je mandata u razdoblju reforme visokoškolskoga obrazovanja bio dekan na matičnome fakultetu i svojim je djelovanjem unaprijedio nastavu, posebice Odsjeka za talijanistiku, i povećao broj odsjeka toga fakulteta. Redovitim je članom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti postao 2012. godine, zamjenikom tajnika Akademijina Razreda za filološke znanosti 2019., a dvije je godine vodio Akademijin Zavod za lingvistička istraživanja u Zagrebu i Akademijin projekt Lingvistička geografija Hrvatske u europskome okružju.

Lingvistička su istraživanja akademika Gorana Filipija, objavljena u preko dvadeset knjiga ili poglavlja u knjigama i u preko stotinu znanstvenih članaka, prije svega bila temeljna. Kao trojezični govornik jednako je kompetentno pisao o romanskim idiomima, posebice onima na području Istre, Dalmacije i Julijske krajine: istrorumunjskim, istoromanskim, istromletačkim, ali i slavenskim, u prvom redu slovenskim i hrvatskim, osobito čakavskim. Gotovo bez iznimke njegova su djela rezultat rada na terenu i interdisciplinarna, leksikološka u širem smislu, bilo da je riječ o onomastičkim istraživanjima, primjerice ihtionima i morske faune te ornitonima u organskim idiomima Istre, ili o terminološkim, uglavnom brodograđevnoga i pomorskoga nazivlja u govorima Dalmacije i Istre, te, s njima, u Filipijevim radovima neraskidivim, etimološkim istraživanjima. Među njima se ističu: *Istarska ornitonimija: etimologijski rječnik pučkog nazivlja* (1994), *Betinska brodogradnja: etimologijski rječnik pučkog nazivlja* (1997), *Lexicon ornitologicum Histriae Slovenicae = Ornitološki slovar slovenske Istre* (1993), velik etimološki rječnik istrorumunjskoga – *Istrorumunjske etimologije*, koji je u šest svezaka objavljivao 2006. – 2017., kao i *Atlas pomorske terminologije istarskih govora* (2013). U svojim se dijalektološkim radovima najvećma usmjerio na lingvističku geografiju. Njegov je cilj bio objaviti *Jezični atlas Istre i Kvarnera* u okviru istoimenoga, velikoga i iznimno važnoga projekta kojim je Istra postala središtem hrvatske lingvističke geografije. Funkcionalnom se potvrdila odluka da se atlasi s kazalima objavljuju zasebno. Sa svojim je suradnicima obuhvatio lingvističke atlase u trima govornim područjima – talijanskome, hrvatskome i slovenskome. *Istrijski lingvistički atlas*, objavljen 1998. (2. izdanje 2017.), donosi odgovore na preko 2.300 pitanja (obuhvaća i semantičko polje pomorstva, time i morske faune i ribolova), prikupljena u šest istrijskih te u pet kontrolnih punktova: u jednom istromletačkom i u četirima čakavskim punktovima. *Istrorumunjski lingvistički atlas* objavljen je 2002. i sadrži odgovore na 1.898 pitanja podijeljena u 14 semantičkih skupina iz 11 istrorumunjskih sela, dvaju kontrolnih čakavskih i jednoga slovenskog punkta. *Istromletački lingvistički atlas* objavljen je 2012., a pitanja su jednaka kao u prethodnome atlasu, provjeravana u 15 istromletačkih, dvama istrohrvatskim i u jednome istroslovenskom punktu. Nakraju je na mrežnim stranicama objavljen *Lingvistički atlas istarskih čakavskih govora* (2019.), s odgovorima na pitanja iz spomenutoga upitnika zabilježanim u 46 čakavskih punktova i u četirima kontrolnim punktovima: u dvama istromletačkim, jednom slovenskom i u perojskome crnogorskome dijalektološkom punktu. U svojim je leksikografskim radovima akademik Goran Filipi opet posvećen rumunjskomu i hrvatskomu jeziku (u suautorstvu je objavio *Hrvatsko-rumunjski rječnik* 2001.),

ali kao dijalektolog i čakavskim istarskim idiomima (u suautorstvu je objavio *Rječnik roverskih i okolnih govora* 2014.).

Kao vrstan znalac kontaktne dijalektologije, međusobnih dodira romanskih i slavenskih idioma na istarskome području, akademik Goran Filipi prepoznat je u stručnoj javnosti i višestruko nagrađivan. Sveučilište u Kopru dodijelilo mu je 2009. *Nagradu glasnik znanosti*, za istraživanje istrorumunjskoga i objavljivanje *Istrorumunjskoga lingvističkog atlasa* proglašen je 2017. osobom godine u Moldaviji, a 2018. dobio je *Priznanje za cjeloživotnu posvećenost etimologiji i romansko-slavenskim jezičnim prožimanjima u Istri* Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Pjesnik Goran Filipi objavio je više zbirke intimne poezije na hrvatskome i slovenskome jeziku: *Minule šetnje*, *Otočke balade*, *Sve hrvatske smrti*, *Brdo do sunca*, *Nasprotna obala*, *Sjedinjenje u stopama*. Posljednju zbirku *Još se vrti crna ploča* objavio je 2004. Neke su mu pjesme uglazbljene, a suautor je i grafičko-pjesničke mape *Istarski rukopisi – Caligrafie istriane*. Prevodio je na hrvatski, slovenski i talijanski, a vrijedni su i njegovi prepjevi.

Neposrednošću i jednostavnošću pristupa osvajao je akademik Goran Filipi svoje studente i kolege, pjesnike i znanstvenike; širinom znanstvenoga interesa, analitičnošću u svojim leksikološkim, leksikografskim i drugim radovima znanstvenu i stručnu javnost, a odanošću, toplinom i skromnošću svoje prijatelje. Ostavio je čvrst temelj svojim nasljednicima da mogu sigurno nastaviti tamo gdje je iznenada i neumitno zaustavljen da domisle njegove ideje i realiziraju njegove nedovršene radove te mu se time na najbolji način oduže za sve znanje koje im je, neposredno s njima surađujući ili kroz ogroman opus koji je ostvario, prenio.

Silvana Vranić

